

I

אין סיבה לדאגה

רק טיפות בודדות נותרו בבקבוק הזכוכית החום, ואיתאל התאמץ מאוד שאף אחד מבני הבית לא יבחין עד כמה הוא מודאג. לא תמיד יכולים הרופאים לעזור. יש לא מעט מחלות שכנגדן הם עומדים חסרי אונים. אבל המחלה הזו הייתה פשוטה כל כך לריפוי, אם רק השגת את התרופה המתאימה...

והם לא השיגו אותה.

כולם עשו כמיטב יכולתם. קופת הקהילה הקציבה סכום כסף גדול למטרה זו בדיוק, ואיתאל עצמו נדד בין כל הרוקחים בעיר, מחפש אחר מישהו שמחזיק במחסניו את תמצית הצמחים הדרושה להם. ולבסוף השיג משהו, חצי בקבוקון תרופה. "אולי יהיה נס", אמר הרופא, אביו של איתאל, כשהחליט לרכוש את התרופה. "אולי גם הכמות הזו תספיק, ואולי נשיג תרופה נוספת, ממוקם אחר".

אבל שום נס לא אירע. לא גלוי, ולא סמוי. מחלתו של בנימין רק הלכה והחמירה. בזהירות יצק איתאל את הטיפות האחרונות אל פיו של החולה, יודע שכדי להחלים יהיה עליו לקבל לפחות מנה גדולה פי ארבעה, ובלעדיה

אין לו סיכוי לשרוד את הלילה ולראות את בוקרו של יום המחר.

אבל מה עוד היה ביכולתם לעשות?

מה עוד אפשר לנסות שעדיין לא ניסו?

הרגעים הללו, בהם הבין שנגזר עליו להרים ידיים ולהתייאש מחייהם של אנשים טובים, השניאו את מקצוע הרפואה על איתאל. איך יוכל לאפשר לאיש הטוב הזה למות? ומצד שני - מה הוא יכול לעשות כדי למנוע זאת?! הדלת הפנימית חרקה מאחורי גבו של איתאל, ומבלי להסב את ראשו ידע כי זו אימו הזקנה, העיוורת, של החולה, שבאה שוב לבדוק את שלומו של בנה. בשתיקה עקב אחריה כשגיששה את דרכה אל המיטה, מניעה את ידיה הנה והנה, עד שמצאה את אשר ביקשה, וביד רועדת בדקה את חומו של בנה. "עדיין קודח", אמרה בקול רועד, "עדיין קודח, אדון רופא. מה יהיה? מה יהיה?"

הדמעות צפו בעיניה של הזקנה, נוטפות על לחייה, והיא מחתה את עיניה פעם ועוד פעם ביד קמוטה ומיובלת. "אני אעיר אותם מהשינה. שיבואו להיפרד, אדון רופא? לראות את אבא שלהם בפעם האחרונה?" איתאל השפיל את ראשו, שמח על עיוורונה של האישה, על כך שהיא אינה יכולה להבחין בהבעתו. "שִׁיקוּמוֹ לקרוא לאלוקים. ממנו החיים, סבתא, ובידיו הישועה", השיב בקול רך. "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם, עדיין יש מקום לתשובה, תפילה וצדקה".

מילותיו של איתאל שלוות ומרגיעות, אבל ליבו פועם בכאב בין צלעותיו. עד היום מעולם לא השאיר אותו אבא לבדו בביתם של חולים נוטים למות. תמיד היה אבא נמצא בסביבה, מדריך, מעודד ונוסך אמונה. אבל הערב שוב הוזעק אבא אל הסולטן. וכשפציינט כזה זקוק, לדעתו, לעזרתך - עליך למהר ולהגיע, גם אם לדעתך אין בכך שום צורך של ממש.

הזקנה נאנחת ואנחתה נשמעת כמו אבן הצונחת מראשו של הר. "אני אעיר אותם", היא ממלמלת וגוררת את רגליה לאט לאט אל החדר הפנימי, מותירה אותו שוב לבדו עם החולה ועם ערמת הסמרטוטים הרטובים שאותם הניח בשעות האחרונות על מצחו. תפקיד שלא נאה אפילו למתלמד

צעיר, וודאי שלא לאדם שכמעט סיים את הכשרתו. אבל אם אין בן משפחה המסוגל לטפל בחולה, אבא מכניס גם את חלקי הטיפול הללו לתוך הגדרת תפקידו כרופא. הוא יבשל, הוא יאכיל, ולא יירתע גם מלנקות; ואת אותה מידה של התמסרות והתבטלות הוא דורש גם מן הבן, שעתידי ביום מן הימים לרשת את תפקידו.

אבא הטוב. גל של אהבה מעורב בדאגה שוטף את ליבו של הרופא הצעיר והוא מרים את מבטו אל החלון הפתוח, בוחן את האפלה שבחוץ. איפה הוא? אפילו אם האריך הסולטן להתלונן הערב, גם אם ציפה מרופאו האישי שישב ויקשיב שוב לקינותיו על גופו המזדקן ובוגד בו וינחם אותו בפעם העשרת אלפים על מותו הטראגי של בנו יחידו - בכל זאת משתהה שם אבא זמן רב מדי, והאיחור כבר לא סביר ולא מובן. בכלל בכלל לא.

הזמן חולף לאט. זעקות התפילה של הילדים כבר מתעמעמות מעט. ואיתאיל, שער זה הלילה השלישי לצד החולה שלו, מוצא את עצמו נאבק פעם אחר פעם בעיניו הנעצמות. אבל דלת הבית שנפרצת פתאום אינה חלק מחלומו. אביו מופיע בפתח, פאותיו הרחבות סתורות, זקנו האדמוני פרוע, ובקבוק חרס צבוע תכול נוצץ כאבן חן בין אצבעותיו. "מהר!" הוא אומר בקול גבוה וזר, "הגדל את האש, איתאיל, אני צריך מים חמים! השגתי עוד בקבוק! נוכל לתת לו את המנה המלאה!"

איתאיל מזנק על רגליו. "עוד בקבוק? מהיכן?" הוא שואל, מופתע, אבל אביו מחווה בידו תנועה חפזה. "אין זמן!" הוא אומר, "הבער את התנור, איתאיל. אני רוצה למהול את התרופה במים חמים. המשבר אמור להתרחש הלילה, הרגע האחרון כבר כאן".

לא קל להפיח חיים בגחלים שכבר כמעט כבו, אבל הפעם נראה שהאש נתפסת בגחלים מעצמה; הלהבות דוחקות בקומקום עד שאדים נפלטים מזרובותיו בשריקה, במעין שיר. הנס שחיכו לו כולם אירע סוף סוף!

"הוא יחיה". כמה טוב להשמיע מילים כאלה באוזניה של אם דואגת, ואיתאיל אסיר תודה לאביו על שהעניק לו את הזכות לבשר בשורה טובה. "המשבר עבר והחום כבר התחיל לרדת, ואם ירצה ה' הטוב - עוד עשרה

ימים כבר יוכל לצאת לבית הכנסת, להודות לבורא על כל חסדיו".
הדמעות שוב מציפות את עיניה העיוורות של הזקנה, ושוב היא בוכה,
מברכת אותם שיזכו תמיד רק להיטיב, ורגע אחר כך אפשר לשמוע מעברו
השני של הקיר את קולותיהם המאושרים של הילדים המקבלים מפיה את
הבשורה הטובה.

אבל משהו בתמונה הזו פגום, לא מושלם כשם שאמור היה להיות: אביו
אינו מחייך באותה שמחה כמותו. להפך. בזוויות עיניו משורטט קמט חד
וברור של דאגה.

מה קרה?

"איך היה בארמון?" בזהירות מנסה איתאאל לברר את סיבת הצל שבעיניו
של אביו.

הרופא היהודי מושך בכתפיו. "כרגיל", הוא אומר חרש, "אין שינוי. לזקנה
שקפצה על הסולטן מאז מותו של בנו אין שום תרופה, ואם לדעתי תשאל,
גופו פשוט תשוש מכדי לשאת את האבל ולהמשיך הלאה. קרבות הנעורים
שלו גובים ממנו עכשיו את מחירם". רגע הוא שותק, ואחר כך מוסיף בקול
נמוך יותר: "הייתה לו צרבת, זה הכל. רק שמשום מה מסרב הוד מלכותו
להשלים עם העובדה שדרך הטיפול הטובה ביותר לבעיה הזו הינה לשתות
כוס חלב, ומזעיק אותי לארמון בכל פעם כדי 'לשקול מחדש את המצב'".

איתאאל מבליע חיוך. אביו עניו מכדי להודות בעובדות בקול, אבל הסולטן
פשוט קורא לו בכל פעם שבה הוא זקוק לאוזן קשבת ולאדם מסור שבאוזניו
אפשר יהיה להתלונן בקול על חולשתו וכאביו.

"על מה עוד שוחחתם?" הוא שואל, רומז מבלי דעת למקום שאליו נודדות
מחשבותיו.

"על מזג האוויר והמתרחשות בגבול, מול הקיסרות הביזנטית". שער החצר
חורק כאשר נכנסים שניהם אל חצר הבית, שבקרוב ממש יתחיל להתעורר
משנת הלילה שלו. "הכל כרגיל, איתאאל, אל תדאג".

אל תדאג. אל תדאג. ממילת הרגעה אחת לשנייה מוצא איתאאל את עצמו

יותר ויותר מודאג.

"והתרופה?" הוא מעז לבסוף לשאול, "מאין היא הגיעה?"

רופא החצר מסב את ראשו אחורנית, ולא רק הנר הקבוע מעל הדלת הוא שמבליט כעת את הבעת הדאגה שעל פניו. "מוטב שלא אענה לך, ילד, אבל נראה לי שבתקופה הקרובה, עד שהפרחים הללו ינצו בשדות מחדש והרוקחים יוכלו ללקט אותם ולהתסיס אותם, יהיה על שנינו להתפלל ביתר כוונה לשלום הסולטן ומקורביו".

פיו של אית'אל נפער בתדהמה.

"אתה - " הוא מגמגם, "כלומר - "

אביו מקרב את אצבעו המורה לשפתיו, מבלי לומר דבר.

"אבל הרוקח המלכותי - " אית'אל מתקשה לשתוק, "הוא הסכים לחרוג מן הכללים למענך?"

אביו פולט נשיפת צחוק קטנה, משועשעת. "עזיז אבו טורק? הוא בקושי מסכים לרקוח לסולטן תרופות על פי הוראותיי... אם הייתי מבקש ממנו טובה כזו, הוא היה עורף את ראשי במו ידי". קולו של הרופא היהודי כמעט בלתי נשמע. "אבל מה כל זה משנה עכשיו? בוא נעבור הלאה, אית'אל. מה שלא תדע לא יוכל להזיק לך".

2

מציאות חורקת

מילותיו של נחשון, הרופא היהודי, עוד מרחפות באוויר כאשר הוא לוחץ על הידית ופותח את דלת הבית. הדלת נעה על ציריה בחריקה מוכרת, מאפשרת להם להיכנס אל המסדרון החשוך, שגר בודד אחד ממתין להם בסופו, מהבהב מתוך פמוט הנחושת שלו. יוצר עיגול אור קטן, שמדגיש את האפלה והדממה הכבדה המקבלות את פניהם. בשקט הם נעים בין הרהיטים הנראים כגושים שחורים באפלה, נזהרים לא להעיר איש. אבל גם מגירת השידה משמיעה קול חריקה מעורר חלחלה כאשר מושך אותה איתאל החוצה.

"לך לישון, איתאל". אביו פושט את גלימתו העליונה, ומשחרר ממותניו את חגורת החרב הקצרה שהוא נושא עימו לכל מקום מאז התמנה למשרתו הרמה. "עוד מעט בוקר. אני אטפל בכלים ואשים את צמחי המרפא במקום".

"בטוח?" איבריו של איתאל משוועים למנוחה מסודרת על גבי מיטה מוצעת, ובכל זאת הוא חש שלא בנוח לקבל את הצעתו הנדיבה של אביו. "גם אבא עלול להיות עייף מחר".

"בטוח לגמרי, בחור טוב שלי". ידו של הרופא טופחת על כתפו של בנו. "לך לישון". רגע הוא משתהה, ואחר כך, בנחרצות מחויכת מוסיף: "עכשיו, במצוות כיבוד אב".

עיניו של איתאל מתחייכות בהפתעה. "תודה", הוא אומר ומזדקף, "אני באמת עייף נורא. זה היה... מתיש, הלילה הזה, עם כל הדמעות הללו של הסבתא הזקנה".

"לילות כאלה הלבינו את הזקן שלי עוד לפני שמלאו לי שלושים", הצללים הרועדים שמטיל הנר הקטן מדגישים את החריצים העמוקים שלצד שפתי של נחשון, "אבל התמורה משתלמת. הצלת חיי אדם. כל הטוב שיעשה בעולם, כל האושר והשמחה שיחווה - יהיו בזכותך". הוא פותח את פיו כדי לומר משהו נוסף, ואז חוזר בו, משתהה רגע ואומר: "ועכשיו, נראה לי שיש לך מצווה נוספת לעשות. שלחתי אותך לישון. הלא כך?"

אבל שינה אינה מגיעה על פי הזמנה. אף על פי שאיתאל משווע למנוחה - התמונות, הקולות והחוויות שצבר במהלך היום הארוך הזה מקרקשים במוחו, קורעים פעם אחר פעם את קורי השינה העדינים.

עוד מעט בוקר. יום חדש עומד להגיע, עמוס במטלות משלו. אבל היום העומד להסתיים מסרב להיפרד מאיתאל ולהניח לו להירדם. ולפיכך הוא עדיין ערני לגמרי כאשר נשמעת חריקה מוכרת: דלת הבית נפתחת בתנועה איטית, בניסיון חסר תוחלת שלא להשמיע רעש.

אורחים באישון לילה אינם נדירים בביתו של רופא נודע. אנשים היסטריים הולמים באגרופים על דלת ביתם בכל שעות היממה, וצליל חריקתה של הדלת מהדהד באוזניו של איתאל כאילו היה פעמון אזעקה. כשפיהוק גדול קורע את שפתיו הוא מתיישב על מיטתו ומגשש אחר נעליו. טוב שלא נרדם עדיין. להתעורר משינה כבדה כדי להתארגן בזריזות ולצאת אל הלילה הקר, עלול היה להיות גרוע פי ארבעים וארבעה.

אבל כאשר הוא פותח את דלת חדרו, מוכן ומזומן להצטרף אל אביו, מוחו כבר צלול מספיק כדי לקלוט שמהו מן המתרחש בחדר המגורים שונה

מן הרגיל. האורח אינו מדבר בקול בהול ומקוטע כשהוא נושם ונושף במאמץ לאחר הריצה הממושכת ברחובות, ואי אפשר לשמוע גם את קולו היציב והרגוע של אבא בשעה שהוא מציב לפניו את סדרת שאלות האבחון הרגילה.

אין התנשפויות הפעם. אין צלילי דיבור. רק לחישות. קול חריקת אחת ממגירות השידה שבה הם שומרים את צמחי המרפא הרבים שלהם, ולאחר מכן חבטה קלה, עמומה, כמו זו שמשמיע שקיק מטבעות כשהוא פוגש בלוח השולחן. "אז זו החבילה?" לחישתו של האורח נמוכה, וצלילה מעמיד את השערות שעל עורפו של איתיאל, "הכל מוכן לשימוש כמו שהבטחת לך?"

"כן". אבא שקט יותר. וגם אם הוא מוסיף עוד מילים, הן אינן מגיעות לאוזניו של איתיאל.

"אדוני ביקש למסור כי הוא אינו יודע מה היה עושה אלמלא היית מוכן לשתף איתו פעולה. הוא מעריך מאוד את עזרתך".
 "אני רואה בכך זכות וכבוד". אבא מנומס, זהיר. "רק בקש ממנו שיהיה זהיר כדי שאיש לא ייפגע".

האורח צוחק. "לזה אל תדאג. הוא רוצה לשמור את ראשו מחובר לגופו בדיוק כמו שאתה רוצה לשמור את זה שלך. אני בטוח שאם תהיה זהיר ותפעל לפי ההנחיות שנתן לך - לא יקרה לך שום דבר רע".

מה? אצבעותיו של איתיאל מתחפרות בתוך המשקוף. מה קורה כאן? על מה מדובר?

"הוא צריך להיות זהיר יותר ממני", קולו של אבא נמוך, כמעט בלתי נשמע, אבל החרדה התוקפת את איתיאל מחדדת את חושיו. "וגם אתה. אסור שמישהו יראה מה אתה נושא איתך בתוך החבילה. זה יעורר הרבה מדי שאלות שלא תוכל לתת עליהן תשובה".

"ברור ומובן מאליו", האורח נשמע משועשע מן האזהרות הרבות, "הסר דאגה מליבך, נכבדי. החבילה תגיע ליעדה מבלי שתתעורר בעיה".

חבילה. בעיה. סכנה.

איתאיל משפשף את מצחו ביד קמוצה. לא, לא יכול להיות שאבא מוכר את סודותיו של הסולטן לאיש הזר, וגם אין זה הגיוני לחשוב שהוא מספק לו צמחי רעל שבעזרתם יוכל אדונו האלמוני להרעיל את אויביו.

אבל מה, מלבד רעל, יכולה מגירת השידה שלהם להכיל? מה עוד יכול לסכן את חייו של אבא כמו גם את חיי אדונו של הזר? משהו שלמענו מוכן היה מישהו מחצרו של הסולטן להסתכן ולהביא לאבא את התרופה הנדירה ממחסניו של הסולטן!

אצבעותיו של איתאיל לוחצות על האבן המחוספסת, מועכות אותה עד כאב. השיחה הזו בלתי הגיונית. היא לא מתרחשת. זה לא יכול להיות. אחד מן הכללים המקצועיים הראשונים שלימד אותו אבא היה לשמור מרחק מן הנמרים האנושיים המסתובבים בחצרו של הסולטן כשציפורניהם מחודדות.

מוכנים לעשות הכל, כולל הכל, בשביל עוד קצת כוח, כסף וכבוד. אלף פעמים הבהיר לו אבא שיהודי במעמדו נושא על כתפיו אחריות לשלומה של הקהילה כולה. שטעות אחת שלו, כזו שתעלה את חמתו של הסולטן, או עברה כלשהי על החוק שתגרום לאנשי החצר להאשים אותו בבגידה - עלולה להביא שנים של סבל על אנשי הקהילה היהודית בכל המדינה. והנה, בלילה בהיר אחד, החליט אבא לחרוג מן הכללים שעליהם שמר לאורך כל חייו!

וכל זה בשביל מה? בשביל בקבוק תרופה!

אצבעותיו של איתאיל לוחצות על עפעפיו העצומים עד שכוכים מתעופפים בתוכן. חייו של יהודי ניצלו, כנראה, בזכות החלטתו זו של אבא. והסיכון ממנו הוא חושש כרגע לא יתממש לעולם בעזרת הבורא. אבל החלטתו של אבא לא מובנת לו בכלל.

מה שלא תדע לא יוכל להזיק לך, אמר אבא. אבל עכשיו הוא יודע. הידיעה באה וכפתה את עצמה עליו, מעוררת בו נחשול בלתי נשלט של תחושות ורגשות. הצעד הזה לא מתאים לאבא, כל כך לא מתאים לו - חשב במצוקה,

כשהוא נסוג אחורנית אל החושך שבחדרו. מה יקרה אם הרוקח המלכותי יחליט לערוך ספירת מלאי ויגלה את העלמותו של בקבוק התרופה? מה יקרה אם השליח ייתפס? אם לשונות רעות יגללו את דיבתם רעה אל השלטונות? אם יאבדו את מעמדם המיוחד, או גרוע יותר - אם אבא ייאסר פתאום?

"אתה לא יודע כלום". לאור בוקר, כשהוא שוטף את פניו במים הקרים שבחבית בחוץ ומנסה להתעורר, נראה העתיד אופטימי קצת יותר. "אתה לא יודע כלום, איתאל", הוא מזכיר לעצמו, מרטיב את ראשו ומצטמרר מן הקור. "אתה לא יודע מיהו אדונו של העבד, אתה לא יודע מה נתן לו אבא. אתה אפילו לא יודע בוודאות שמה-שלא-קרה-שם קשור בדרך כלשהי לתרופה שהגיעה באופן לא חוקי מחצרו של הסולטן. אתה לא יודע שום דבר. אתה סתם מנחש. וסתם מודאג. שכח מזה. זו לא האחריות שלך".

3

שטיח מעופף

עוד שעתיים כבר תצליח השמש לטפס מעל ההרים ולהציף את העמק באור זוהר ובהיר. האור יעודד את הפרחים לפרוש את עלי הכותרת האדומים והמרהיבים שלהם, הנחל ינצנץ כאילו שיבץ בו צורף אלמוני אלפי יהלומים, בית האריגה יתמלא חיים, הנול הגדול יקרקש, גלגלי הטווייה יזמזמו חרש והאוויר יהדהד בקולותיהם העליזים של הילדים.

אבל כעת הייתה החצר ריקה, אפורה וקרה. חלונות בית האריגה שלהם הביטו אל ההרים בעיניים עיוורות, ומלבד חריקותיו המצמררות של שער העץ המיטלטל ברוח, וציוציה מעוררי הרחמים של ציפור בודדה, היה העולם שקט.

עוני הוא לא בושה. מאז שהיה אסף בן עשר התחיל לשנן לעצמו את המילים היבשות הללו. אבל עוני, כך היה חושב לעצמו ברגעים של מרי, הוא גם לא כבוד גדול.

כששפתיו מהודקות הביט אסף אל העמק הרדום השקוע לרגליו, מניח לרוח הבוקר הקרה לטלטל את שולי גלימתו האפורה ולכרוך אותה בצליפה סביב קרסוליו, כאילו ביקשה לנזוף בו על מחשבותיו הקודרות; להזכיר לו

שאסור להיות כפויי טובה.

ראשו של אסף שקע בין כתפיו כשהרהר בכך. "אנחנו לא עניינים", הודה בכבדות, מודע לכך שאיש לא מאזין לו, "אבל המצב כבר מתקרב לשם". היה מכאיב להודות בכך, אפילו באוזני עצמו. כשהיה ילד הייתה החווה מקום שמח ומלא חיים, וכשהיו מגיעים לעיר, למכור את השטיחים שארגו, היה גאה תמיד להיות צאצא למשפחת אורגי השטיחים מבנצ'ור. זה השתנה. מזמן. אבל למה? "אנחנו אורגים שטיחים מדהימים", הוא אומר בפסקנות. "הם יפים והם איכותיים ולפירמה שלנו יש שם טוב". ובכל זאת השטיחים לא נמכרים, למה?

מישהו השתעל מאחוריו. לא מישהו. מישהי. בת שבע.

"שוב אתה מדבר לעצמך?" היא התעניינה, מטפסת אל ראש הצוק ונעמדת לצידו. ראשה מגיע בקושי לגובה כתפו.

"לא לעצמי, אל הרוח".

"ומה היה דחוף כל כך לספר לה בשעה מוקדמת כזו?"

"לא היה דחוף, אחות קטנה".

היא השתתקה. "אל תהיה עצוב", אמרה בעדינות לאחר רגע. "עצבות לא מצמיחה שום דבר טוב".

"ושמחה כן? אם אהיה שמח, החצר הזו תשוב להיות שוקת חיים כמו שהייתה כשהיינו ילדים? סוחרים יחזרו לעלות לכאן בהמוניהם כדי לתפוס לעצמם את הסחורה הכי טובה? המטבעות בארגו הנדוניה שלך יתרבו פתאום, מעצמם?"

שפתיה של בת שבע התעגלו בשובבות. "אתה יכול לנסות", הציעה, "אף פעם לא ניסית, אז עדיין אין לנו מושג". היא הביטה בפניו של אחיה, שהחל צוחק בעל כורחו. "יופיי", החמיאה לו, ואז הרימה את פניה אל השמיים, שקרן אור ראשונה הופיעה בהם בתיאום מושלם. "תראה את זה!" נזפה בו, מניחה את ידיה על מותניה, "רק צחקת, וכבר השמש זורחת! תחשוב מה יקרה אם תצחק לפעמים גם בלי שאכריח אותך".

אסף נד בראשו, קודר. "השטיחים שלנו הכי יפים באזור, אף אחד מהמתחרים שלנו לא מסוגל לייצר שטיחים ברמה שלנו. לא מבחינת הצבעים, לא מבחינת הדוגמה, לא מבחינת איכות הצמר. מארמון הסולטן היו צריכים לשלוח אלינו שליחים ולהזמין אצלנו שטיחים! מכל רחבי אסיה היינו צריכים לקבל הזמנות! ובמקום זה, במקרה הטוב - הסחורה שלנו נמכרת בשני שלישים מהשווי האמיתי שלה. זה לא נתפס מבחינתי, בת שבע. זה לא הגיוני. זה מכאיב. פשוט מכאיב לי".

"הגזרה אמת וההשתדלות שקר". קולה של בת שבע נעשה נמוך, והניצוץ השובב נעלם מעיניה, "אם אין סייעתא דשמיא במכירות, גם אם ניצר שטיח מעופף הוא לא ימשוך אף אחד".

"אז לדעתך אני צריך להניח, בפשטות, שהסייעתא דשמיא של משפחתנו אזלה? שזה סוג של גזרת שמיים שאין מה לעשות נגדה?" בת שבע השפילה את ראשה. "את זה לא אמרתי", לחשה. "אבל לעמוד כאן כל בוקר מריר כמו עגור זקן ולדבר אל עצמך, לא נשמע לי כמו ההשתדלות הנכונה".

אסף הביט בה מופתע. "אני אוהב לראות את העמק מתעורר, אני אוהב לראות איך הוא נשטף באור ומתמלא בחיים. אני לא מגיע לכאן כי אני סובל מכאבי בטן ונדודי שינה!"

"כן?" הקלה עולה בעיניה של בת שבע ומאירה אותן לרגע, לפני שהיא דועכת שוב, "אבל אם ככה, למה אתה מדבר לעצמך?"

שאלתה מוזרה בעיניו. "למה אנשים מדברים עם עצמם בדרך כלל? זה עוזר לי לסדר לעצמי את הראש ולארגן את המחשבות. כמו הרשימות של אמא, רק עם יותר מילים, ובלי פחם שחור על קצות האצבעות".

"אם ככה זה בסדר, כנראה". צמתה של בת שבע מיטלטלת מצד אל צד בחוסר אמון קל, "מצטערת שהפרעתי לך".

"זה בסדר גמור, סליחה שהבהלתי אותך. אבל תגידי, בת שבע, את חושבת שאת מסוגלת - " הוא עוצר בעצמו, ושולח מבט אל השמש העולה לאיטה.

"לא חשוב", הוא אומר, "כלומר, לא עכשיו. יש לי משהו לשאול אותך, אבל זה כבר ענייני עסקים ממש, עדיף שלא נדבר על זה עכשיו, לפני התפילה". בת שבע סקרנית. "נדבר על זה אחר כך", מבטיח לה אסף, "אני צריך ממך עזרה".

אבל אחרי התפילה משעבדות את אסף חובותיו השגרתיות לעסק המשפחתי. הוא סוחב שקים, נועץ מסמרים, מתעסק ארוכות עם תקלה ממושכת באחד הנולים הגדולים, וזמן ארוחת הצהריים מגיע לפני שהוא מצליח לארגן לעצמו הפוגה קטנה נוספת כדי לשתף את אחותו במחשבותיו.

"אתה חייב לי משהו", היא מזכירה לו, שעה שהוא בא לקחת את סיר מרק הבצל שהכינו במטבח לצוות העובדים.

"כשאחזור עם הצלחות הריקות", הוא משיב לה מעל הסיר החם, נודף האדים, "לא יפה עכשיו להתעכב כשכולם רעבים".

אבל ברגע שבו הוא נכנס אל המטבח, פותח את פיו ואומר: "מצוין שריק כאן, בת שבע - " מפלח את האוויר קול שריקה ארוכה, מקוטעת מעט. אזעקה. מישוהו, לא סימפטי, בא.

"רוצי לסבתא, אחר כך לאמא, תעזרי להן להעלות את הילדים לגג". אסף חוטף את כלי המתכת המונחים סביבו, נקיים ומלוכלכים כאחד, וממהר לדחוף אותם אל המזווה הנסתר שמאחורי השולחן, שמח בתרגולים שערכו מפעם לפעם כדי להיות מוכנים למקרים כאלה בדיוק, "ותישארי איתם שם".

"לא עדיף לרדת לנחל, להתחבא שם?" לפני שנתיים בהר הסמוך, הציתו שודדים בית על יושביו.

אסף כבר ליד הדלת. "לא תספיקו. תעלו לגג. מהר, בת שבע. בבקשה!" "אסף!" גד, אחד מוותיקי העובדים, רץ לעברו מקצה החצר, משה בן השנה בזרועותיו.

"תודה", אסף מאמץ אל ליבו את האוצר היקר, "איפה רבקה, מיכל ובן

ציון?"

"עם הגברת, הם יבואו מייד", הפועל מעיף מבט אחורנית, "הלוואי שזו רק אזעקת שווא".

"תטפלו בצמר, אנחנו אבודים בלעדיו". ליבו של אסף מתחבט בין צלעותיו. "אתה יודע איפה המקום שלו, נכון? בבור המים הישן. אני אבוא מייד".

המדרגות המובילות לגג חלקלקות מרוב שנים. מאה וארבעים שנים הם כאן, ולא פעם אחת וגם לא שתיים דילגו עליהן אנשים מבוהלים, מחפשי מחסה. אבל עד היום הם שרדו, השבח לקל בורא עולם, שרדו ואפילו התפרנסו יפה.

בקומה השנייה עומדת סבתא הזקנה, נתמכת בידה האחת על כתפה של בת שבע ואוחזת בידה השנייה במעקה. "הכל יהיה טוב", היא אומרת, "ה' איתנו, הוא תמיד איתנו, ולא יעזוב".

"ולא יעזוב", חוזר אסף. אבל אם סבתא בטוחה באשר היא אומרת, הרי שמילותיו של אסף נשמעות יותר כתפילה. "קחי", הוא מוסר את האוצר שבידו הלאה, מטעין אותה על זרועה האחת של בת שבע. "אני הולך לראות מה עם כל השאר".

מיכל קטנה מספיק כדי שיישא גם אותה על זרועותיו במעלה המדרגות, בן ציון גדול מספיק כדי לרוץ בעקבותיו.

"בן ציון - " מבלי שישים ליבו לכך משתמש אסף באותם צלילים ומילים שהשמיע אביו באוזניו בשעה שהעלה אותו בפעם האחרונה לגג. לפני שהיה גדול מספיק כדי להצטרף אל אלו שהתבצרו בקומת הקרקע. "אם קורה משהו לאבא ולי, אם אתה חס ושלום תישאר הגבר הכי מבוגר במשפחה, יש משהו בשבילך מתחת למצבה השחורה. תיקח אותו ותמצא דרך להביא את הילדים אל הבירה. תחפש שם את נחשון הרופא, תגיד לו מי אתה, והוא ידאג לך".

הוא דוחף את אחיו מעלה, ולא ממתין כדי לשמוע איך נסגרת דלת העץ הכבדה ומוסטט בריח המתכת שהותקן שם מראש למקרי צרה. אם יש עוד

זמן, כדאי לנסות להעלים לפחות נול קטן אחד, ופלך אחד. כדי שאחרי המהומה יהיה להם משהו להתחיל בעזרתו, ולא יצטרכו לבנות הכל מהתחלה.